

BESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DRENTHÉ INZAKE ONTHEFFING OP BASIS VAN HOOFDSTUK 3 VAN DE WET NATUURBESCHERMING (HIERNA WNB)

Ontheffinghouder: Ministerie van Defensie, de heer [REDACTED]
Aanvrager: Rijksvastgoedbedrijf
Activiteit: Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen van steenmarters
Locatie: Johan Willem Friso kazerne aan de Balkenweg 3 in Assen

Deze ontheffing wordt verleend voor de periode vanaf 1 augustus 2023 tot 1 maart 2033.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben besloten op basis van bijgevoegde motivering (zie bijlage 1) een ontheffing te verlenen aan het Ministerie van Defensie, [REDACTED] voor wat betreft de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10 lid 1 van de Wnb voor de steenmarter, waar het gaat om het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen.

De ontheffing wordt verleend onder de volgende voorschriften:

1. Algemene voorschriften

- 1.1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven beschreven verbodsbepaling en genoemde soort verleend.
- 1.2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden behorend bij dit besluit.
- 1.3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met de provincie Drenthe indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschriften 1.1 en 1.2 noodzakelijk zijn.
- 1.4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- 1.5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 1.6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum van aanvang van ontoegankelijk maken van een steenmarterverblijfplaats bekend is, doch uiterlijk 7 dagen van tevoren, hiervan melding te maken bij de provincie Drenthe. Dit kan door een e-mail te sturen naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het kenmerk van het besluit.
- 1.7. Bij de melding onder 1.6 hoort eveneens te worden aangegeven welk ecologisch adviesbureau de ecologische begeleiding biedt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en het meest actuele ecologisch werkprotocol mee te zenden. Indien er tussentijds wordt gekozen om met een ander ecologisch adviesbureau door te gaan, dan dient dit schriftelijk gemeld te worden aan het bevoegd gezag middels vth@drenthe.nl, onder vermelding van het kenmerk van het besluit.

- 1.8. Er dient gewerkt te worden zoals beschreven in het Activiteitenplan Steenmarterbeheerplan JWF-kazerne, Assen d.d. 25 februari 2022, door Ecogroen B.V. (hierna: Activiteitenplan), behorend bij dit besluit.
- 1.9. Kleine wijzigingen in de uitvoering van het project en de hieronder genoemde voorschriften kunnen doorgevoerd worden na afstemming met de ecologisch deskundige én in overleg met het bevoegd gezag. Deze wijziging(en) dienen minimaal ecologisch gelijkwaardig te zijn aan de voorgestelde werkwijze behorend bij de aanvraag.
- 1.10. De in dit besluit beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient te allen tijde op de locatie (papier of digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name bij de uitvoerenden op de locatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit ecologisch werkprotocol te worden uitgevoerd.
- 1.11. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een ecologisch logboek bijgehouden te worden van alle ecologische handelingen. Uit dit logboek dient duidelijk naar voren te komen wanneer en op welke ecologische wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek wordt op verzoek getoond aan het bevoegd gezag.
- 1.12. Voorafgaand aan het ontoegankelijk maken van steenmarterverblijfplaatsen dient door een ecologische deskundige vastgesteld te zijn dat er geen andere (dan de steenmarter) beschermde soorten in de gebouwen aanwezig zijn welke negatieve gevolgen kunnen ondervinden van deze werkzaamheden.

2. Soort specifieke voorschriften

- 2.1. De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periodes van de steenmarter. De kwetsbare periode (voortplantingsperiode) loopt globaal van maart t/m juli. Afhankelijk van het seizoen en de klimatologische omstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van voornoemde soort.
- 2.2. De ontheffinghouder dient, voorafgaand aan het weren of het ongeschikt maken van verblijfplaatsen van de steenmarter, minimaal twee alternatieve steenmarterverblijfplaatsen binnen het JWF-kazerne terrein aan te bieden die geschikt zijn voor de steenmarter, conform het Activiteitenplan. Dit moet gebeuren voor elke overlast locatie die ongeschikt gemaakt wordt als verblijfplaats voor de steenmarter. Eén van de twee alternatieve verblijfplaatsen moet conform punt 14 van paragraaf 6.1.4 van het Activiteitenplan 'robuust' worden uitgevoerd in of aan bestaande bebouwing. De 2de alternatieve voorziening mag worden uitgevoerd als kunstmatige verblijfplaats conform één van de opties in Bijlage 2 van het Activiteitenplan.
- 2.3. Er dient bij het plaatsen van de alternatieve steenmartervoorzieningen een gewenningsperiode in acht genomen te worden van minimaal zes maanden, waardoor de steenmarter in staat is om de nieuwe verblijfplaatsen te lokaliseren voordat de overlastverblijfplaatsen ongeschikt worden gemaakt.
- 2.4. Een robuuste alternatieve voorziening moet uitgevoerd worden als permanente steenmarterverblijfplaats. Een kunstmatige alternatieve voorziening dient tenminste 10 jaren beschikbaar te blijven voor de steenmarter. Er dient onderhoud van de alternatieve verblijfplaatsen te worden uitgevoerd wanneer deze niet meer functioneel door de steenmarter gebruikt kan worden. Dit onderhoud moet plaatsvinden buiten de meest kwetsbare periode van de steenmarter, dus tussen 1 augustus en 1 maart, dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ter zake kundige ecooloog is vastgesteld dat de alternatieve voorzieningen niet in gebruik zijn. Dit onderhoud moet worden opgenomen in het ecologisch logboek.

3. Monitoring

- 3.1. Er dient monitoring van de mitigerende maatregelen plaats te vinden om te onderzoeken of deze (nieuwe) nest- en/of verblijfplaatsen voldoende effectief zijn. Dit dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de steenmarter en conform Activiteitenplan. De volgende vragen dienen beantwoord te worden tijdens de uitvoering van de monitoring en schriftelijk vastgelegd te worden in het ecologisch logboek:
 - 3.1.1. Welk type alternatieve verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en gemonitord?
 - 3.1.2. Worden de nieuwe nest- c.q. verblijfplaatsen in gebruik genomen?
 - 3.1.3. Zijn er lokmiddelen gebruikt en welke waren dit?
 - 3.1.4. Wat voor bijsturing is/ wordt uitgevoerd wanneer de verblijfplaatsen niet in gebruik worden genomen?
- 3.2. Het ecologisch logboek dient gedurende de ontheffingsperiode elk jaar in de maand maart gezonden te worden naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het zaaknummer waarna indien nodig een evaluatiegesprek tussen ecooloog en bevoegd gezag kan worden gepland.

4. Overige voorschriften

- 4.1. Een ecologisch deskundige op het gebied van de soort waarvoor ontheffing is verleend, dient tenminste aanwezig en/of betrokken te zijn tijdens de volgende momenten:
 - 4.1.1. het vaststellen van nieuwe overlastlocaties;
 - 4.1.2. het ongeschikt maken van verblijfplaatsen;
 - 4.1.3. het plaatsen en analyseren van wild-camera-monitoring (bij ongeschikt maken verblijfplaatsen);
 - 4.1.4. tijdens het aanbrengen van de alternatieve verblijfplaatsen op geschikte locaties;
 - 4.1.5. het uitvoeren van monitoring van de gecompenseerde c.q. gemitigeerde verblijfplaatsen conform het onderliggende Activiteitenplan door een ecologisch deskundige op het gebied van de steenmarter.
- 4.2. Bovenstaande momenten worden beschreven in het ecologisch werkprotocol en het ecologisch logboek door de ter zake kundige ecooloog.

5. Zorgplicht

- 5.1. De ontheffinghouder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op plant- of diersoorten, zoals het verwijderen van bosschages en bomen of kunstmatige lichtverstoring, dienen achterwege gelaten te worden of zo uitgevoerd te worden dat de effecten tot het minimum worden beperkt.
- 5.2. In navolging van het voorgaande voorschrift dient de ontheffinghouder rekening te houden met het broedseizoen van alle vogelsoorten. De werkzaamheden dienen zoveel als mogelijk uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Indien dit niet mogelijk is, dient een ecologisch deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied te controleren op in gebruik zijnde nesten. Indien er in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het broedseizoen van die betreffende vogelsoort. Het

plangebied dient hiervoor te worden vrijgegeven door de ter zake kundige ecooloog.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
namens dezen,

b.a.
J.G. Lüchtenborg,
teammanager Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Digitaal afschrift aan:

- Ontheffinghouder: Ministerie van Defensie
- Aanvrager: Rijksvastgoedbedrijf
- het College van Burgemeester en Wethouders van Assen

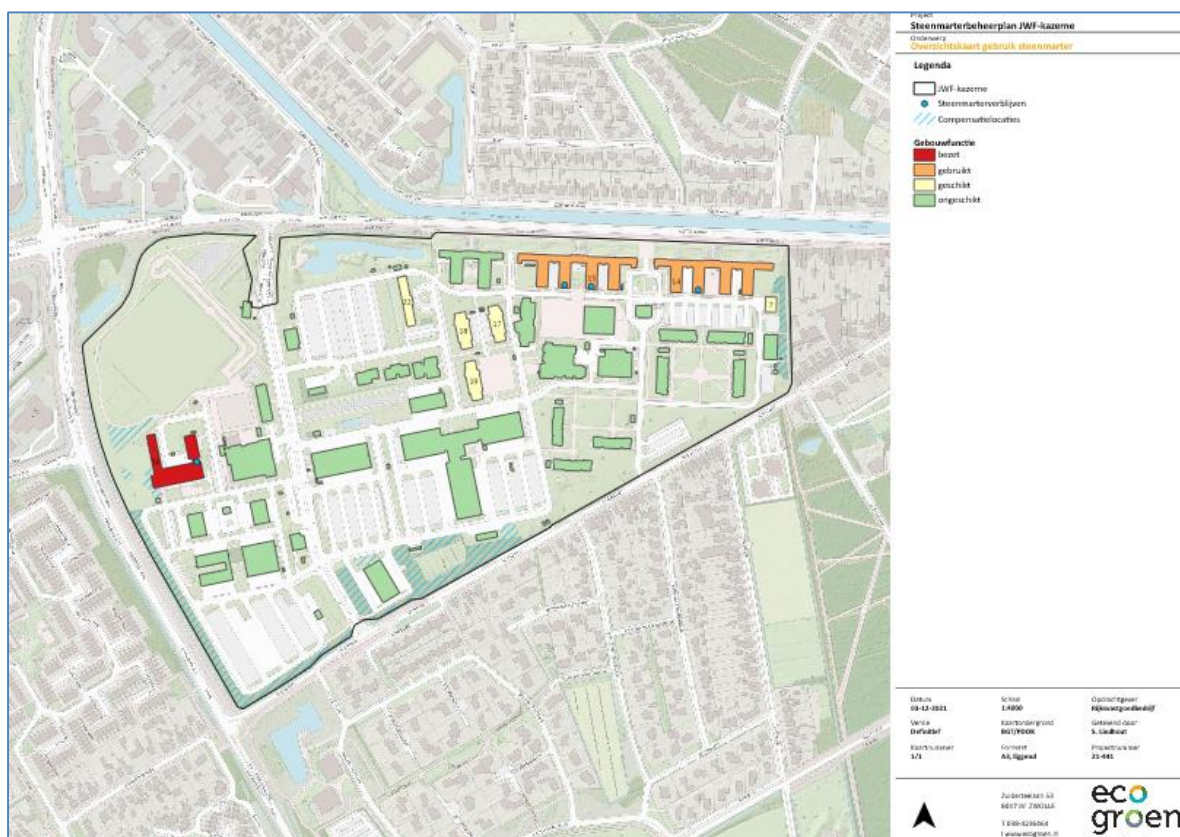
Bezwaar

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit definitieve besluit, kunnen binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure zie <http://provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften>.

BIJLAGE 1: MOTIVERING BIJ BESLUIT

1. Aanvraag en procesverloop

Op 6 februari 2023 hebben wij een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wnb van het Rijksvastgoedbedrijf namens het Ministerie van Defensie. De aanvraag heeft betrekking op het weren van steenmarters en het ongeschikt maken van verblijfplaatsen van steenmarters binnen de Johan Willem Friso kazerne aan de Balkenweg 3 in Assen. De aanvrager heeft ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.10 lid 1 onder b van de Wnb voor de steenmarter.

Figuur 1: Projectgebied met steenmarterverblijfplaatsen binnen gebouwen (ingebruik, gebruikt en geschikt) (bron: Activiteitenplan)

2. Wettelijk kader

De Wnb kent verschillende bescherming regimes. De steenmarter wordt aangemerkt als nationaal beschermde soort binnen de Wnb.

2.1 Nationaal beschermde soorten

De steenmarter is een beschermde inheemse soort als bedoeld in de bijlage onderdeel A bij de Wnb en is zodoende beschermd op grond van artikel 3.10 van de Wnb. Op grond van artikel 3.10 lid 1 sub b van de Wnb is het verboden om de vaste voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Onder voorplantingsplaatsen of rustplaatsen als bedoeld in artikel 3.10 van de Wnb vallen tijdelijke en/of permanente verblijfplaatsen, seizoensgebonden verblijfplaatsen, essentiële migratieroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voorplantingsplaats of rustplaats van de steenmarter. Hierdoor is ontheffing van de verbodsbepaling in artikel 3.10 van de Wnb noodzakelijk.

2.2 *Beoordelingsgronden ontheffing verlening*

Op grond van artikel 1.10 lid 3 van de Wnb dienen wij bij het afgeven van een ontheffing op grond van de Wnb rekening te houden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en de regionale en lokale bijzonderheden. In dit geval zien wij, deze belangen in acht genomen, geen reden om de ontheffing anders vorm te geven.

3. **De situatie**

Op de Johan Willem Friso kazerne in Assen zijn in de periode tussen 2017 en 2021 diverse overlastmeldingen ingediend bij het Rijksvastgoedbedrijf. Dit wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van steenmarters in gebouwen op de kazerne. De steenmarters laten latrines en prooiresten achter in het (systeem)plafond, wat leidt tot stankoverlast. Deze plekken worden aangemerkt als (vaste) verblijfplaats van de steenmarter en zijn daarom volgens de Wnb beschermd.

Er zijn maatregelen nodig om de overlast van huidige en eventueel toekomstige steenmarterverblijfplaatsen te beheersen. Het Rijksvastgoedbedrijf is voornemens om zowel de huidige als potentiële overlastlocaties in gebouwen ontoegankelijk te maken voor steenmarters. Hiervoor worden per ontoegankelijk gemaakte verblijfplaats elders op de kazerne twee alternatieve steenmarterverblijfplaatsen gecreëerd. Door een ontheffing aan te vragen voor 10 jaar wordt dit mogelijk gemaakt.

3.1 *Uitgevoerd onderzoek*

Uit de ecologische onderzoeken van Ecogroen van 10 oktober 2017 met kenmerk 16-231 en van 25 juli 2022 met kenmerk 22-304 blijkt:

- Aanwezigheid steenmarter in gebouw 36;
- Aanwezigheid vleermuis in gebouwen 9, 14, 15, 16, 32, 36 143 en 152;
- Afwezigheid jaarrond beschermde vogelnesten;
- Aanwezigheid broedvogels;
- Zorgplicht amfibieën en kleine zoogdieren.

De rapportages beschrijven vleermuisonderzoek volgens vleermuisprotocol, een bureaustudie en meerdere veldbezoeken aan de kazerne. In de onderhavige aanvraag worden enkel handelingen met gevolgen voor de steenmarter aangevraagd. Bij uitvoering van de gevraagde handelingen (ontoegankelijk maken van gebouwen voor de steenmarter en aanleggen alternatieve verblijfplaatsen) worden gevolgen voor andere soorten uitgesloten.

Voor het opstellen van het steenmarterbeheerplan (Activiteitenplan) is nader onderzoek naar steenmarter gedaan. Op het moment blijkt de enige verblijfplaats van de steenmarter zich te bevinden in gebouw 36. Daarentegen blijkt dat ook gebouw 14 en 15 zijn gebruikt als verblijfplaats in het verleden. Daarnaast zijn er meerdere gebouwen (7, 17, 18, 19 en 22) die wel geschikt zijn als verblijfplaats voor de steenmarter, maar waar nog geen aanwezigheid is vastgesteld.

3.2 *Permanente mitigatie*

Minimaal zes maanden voorafgaand aan het ontoegankelijk maken van een steenmarterverblijfplaats moeten er twee alternatieve verblijfplaatsen worden gecreëerd/ geschikt gemaakt. Eén hiervan moet een robuuste speciaal voor de steenmarter ingerichte voorziening zijn in of aan een bestaand gebouw binnen het kazerneterrein. De tweede mag een kunstmatige voorziening zijn in de vorm van een kast, hoop of stenen verblijf conform bijlage 2 van het Activiteitenplan. Voor de kunstmatige voorziening zijn speciaal gebieden aangewezen op voor de steenmarter geschikte locaties (leefgebied) binnen het kazerneterrein. Zie hiervoor de kaart (Bijlage I) uit het Activiteitenplan. De functionaliteit van de alternatieve voorzieningen voor de steenmarter moeten voor een periode van minstens tien jaren worden gegarandeerd door inspectie en eventueel onderhoud.

Deze mitigatie wordt onder ecologische begeleiding uitgevoerd. De planning ervan maakt onderdeel uit van het ecologisch werkprotocol en wordt vastgelegd in het ecologisch logboek.

3.4 *Natuurvrij maken*

Het ontoegankelijk maken van een steenmarterverblijfplaats kan onder ecologische begeleiding (zoals beschreven in het Activiteitenplan) worden uitgevoerd buiten de meest kwetsbare periode voor de steenmarter. Vanwege paar-, kraam en zoogtijd ligt de kwetsbare periode ongeveer tussen maart en augustus. Ontoegankelijk maken mag dus onder eerder genoemde voorwaarden worden uitgevoerd vanaf augustus tot en met februari.

Het voor steenmarter ontoegankelijk maken van een steenmarterverblijfplaats gebeurt door het dichtmaken van ruimtes waar de steenmarter het gebouw door kan betreden. De hoofdingang wordt dan dusdanig aangepast dat steenmarters wel naar buiten, maar niet naar binnen kunnen. Om er zeker van te zijn dat er geen steenmarters meer in de verblijfplaats aanwezig zijn, gebeurt dit onder ecologische begeleiding, met behulp van wildcamera's.

De ruimte die ontoegankelijk wordt gemaakt voor de steenmarter mag onder geen voorwaarde ook ontoegankelijk worden gemaakt voor eventueel andere beschermde soorten die aanwezig kunnen zijn in deze ruimte, zoals bijvoorbeeld vleermuizen. Dit zou een met de Wnb strijdige activiteit zijn, die niet via dit besluit is ontheven.

3.5 Monitoring

Het in gebruik nemen van de alternatieve verblijfplaatsen wordt gemonitord. Ook dit gebeurt onder ecologische begeleiding en met behulp van wildcamera's. In het ecologisch logboek worden de volgende zaken geregistreerd om ingebruikname vast te leggen en zo nodig bij te kunnen sturen:

- Type alternatieve verblijfplaatsen;
- Ingebruikname per alternatieve verblijfplaats;
- Inzetten (welke) lokmiddelen;
- Voorstel maatregelen bij niet ingebruikname.

4. **Overwegingen**

Uit de relevante wet- en regelgeving blijkt dat de aangevraagde ontheffing alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de ontheffing aangevraagd wordt onder een aangewezen belang en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. De ontheffinghouder heeft aangegeven te voldoen aan de voorwaarden zoals deze worden gesteld in artikel 3.10 van de Wnb.

4.1 *Alternatievenafweging*

De ontheffingsplichtige activiteiten zijn gebonden aan de specifieke locaties waar de overlast plaatsvindt doordat steenmarterverblijfplaatsen juist daar aanwezig zijn. Hierdoor is er geen sprake van een zinvolle alternatievenoverweging van locaties.

Het niet uitvoeren van de gevraagde handelingen is geen bevredigend alternatief omdat de stankoverlastsituatie en schade aan gebouwen in dat geval blijft bestaan en verslechterd en zich mogelijk ook uitbreid naar andere gebouwen. Het uitvoeren van werk op delen van het kazerneterrein wordt zo onnodig bemoeilijkt.

Door buiten de kwetsbare periode van de steenmarter te werken en voldoende alternatieven aan te bieden voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden, onder toezien oog van een ter zake kundige ecoloog, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten in het projectgebied. Voor de ingreep bestaat geen andere bevredigende oplossing.

4.2 *Belangenafweging*

De ontheffinghouder geeft in de aanvraag aan te werken in het belang van 'ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen', genoemd in artikel 3.10 lid 2 onder b van de Wnb.

In het Activiteitenplan is aannemelijk gemaakt dat er al meerdere jaren sprake meldingen van stankoverlast, veroorzaakt door latrines en prooiresten van steenmarters vanuit verblijfplaatsen in gebouwen binnen de kazerne. Er is sprake van een onhygiënische situatie, wat de gezondheid van medewerkers in het gebouw negatief kan beïnvloeden. Tevens vindt er op termijn schade aan de systemplanfont's plaats.

Wij kunnen instemmen met het in de aanvraag beschreven belang. Het belang vormt een voldoende onderbouwing om het optreden van (beperkte) negatieve effecten op de steenmarter te rechtvaardigen.

4.3 *Staat van instandhouding*

De huidige staat van instandhouding van de steenmarter is aan te merken als 'niet bedreigd' (Bron: Rode lijst, 2020). De soort verspreid zich verder van oost- naar west-Nederland, waarbij steeds grotere delen van Nederland het voorkomen van steenmarters is bevestigd (Bron: www.zoogdiervereniging.nl). Door de IUCN (IUCN 2016) is de steenmarter in 2015 ingedeeld in de categorie 'Least concern'. Dit houdt in dat, mede gezien het enorme areaal waar de soort voorkomt en de huidige aantallen inclusief de stabiele trend, er geen sprake is van een bedreiging van de populatie.

Doordat de ontheffing enkel voorziet in maatregelen waarbij geen steenmarters worden gedood en er per ontoegankelijk gemaakte verblijfplaats in tweevoud wordt gemitigeerd, zal er geen invloed zijn op de staat van instandhouding van de soort.

4.4 *Zorgplicht en broedseizoen*

Naast de soorten waarvoor de ontheffinghouder de ontheffing heeft aangevraagd kunnen ook andere soorten worden aangetroffen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Wanneer dit het geval is moeten de werkzaamheden worden gestaakt en moet het beschermingsregime van de aangetroffen soorten worden onderzocht.

Artikel 1.11 van de Wnb gebiedt eenieder voldoende zorg in acht te nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op gebieden of specifieke plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden dat negatieve effecten worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Naast de zorgplicht dient de ontheffinghouder ook rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op het broedsucces van vogels dienen uitgesteld te worden. Een ecologisch deskundige dient vast te stellen dat het broedseizoen voor de op het plangebied aanwezige (beschermde) soorten ten einde is.

5. **Conclusie**

Gelet op vorenstaande besluiten wij ontheffing van de Wnb te verlenen. Aan deze ontheffing zijn de voorschriften verbonden zoals vermeld in dit besluit.